

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(Hizb-ut Tahrir Emiri Celil Âlim Ata İbn Halil Ebu Raşta Tarafından Facebook Sayfası Takipçilerinin “Fıkhi” Sorularına Verilen Cevaplar Silsilesi)

Soru-Cevap

Borcun En Güzel Şekilde Ödenmesi

Asma Jube-Om Ahmad-el-Vâsikah Bivadilleh'e

Soru:

1- (Asma Jube)

Esselamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berekâtuh.

Örnekte geçtiği gibi bir ton demir borç olsa ve borç veren kişiden bir talep ve baskı olmaksızın özgür iradesiyle bir ton ve fazlasını verse...bu, borcu en güzel şekilde ödemek olur mu? Cevap vermenizi rica ediyorum) Bitti.

2- (Om Ahmad)

Belirtildiği gibi sana daha azını ve daha fazlasını vermek için bir şeyin borç verilmesi helal değildir. Ancak aynı tür ve aynı miktarda borç verilebilir. Ama en güzel şekilde kelimesi kafamı karıştırdı. Tür ve miktarda herhangi bir artış olduğu halde cevapta faiz olur şeklinde geçtiği gibi neden faiz olmuyor? Rasul'ün hadisinde genç bir deveyi ödünç alıp onu dört yaşındaki güzel ve değerli deveyle geri ödemesini güzel bir şekilde ödeme olarak itibar ettiğimiz halde neden bir ton demir borç alan birinin bir buçuk ton olarak geri ödemesini faiz olarak itibar ettiğimizi ifade edebilir misiniz? Tür ve miktarı artırmanın caiz olmadığı söylenmemiş miydi?) Bitti.

3- (el-Vâsikah Bivadilleh)

Esselamu Aleykum faziletli Şeyhimiz. Allah sizi hayırla mükâfatlandırın.. Cevapta şöyle geçmektedir... Sahibine bir fazlalık “menfaat” (kâr) olmaksızın geri verilmesi gerekir. Aksi takdirde faiz olur... Fazlalıktan kastedilen...Borç veren kişi tarafından borç anında şart koşulan herhangi bir fazlalık mıdır... Yoksa bir şart zikredilmeksizin de fazlalık caiz olmaz mı?) Bitti.

Üç sorunun cevabı da, aynı konu hakkındadır:

(Ve Aleykumselam ve Rahmetullahi ve Berekâtuh.

Rasul Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in hadisinde, en güzel şekilde ödeme hakkında geçene gelince; bu, sayı, ağırlık ve kilodaki fazlalık anlamına gelmez. Bilakis aynı sayı, aynı ağırlık ve aynı kiloda ancak ondan daha iyisiyle caiz olduğu anlamına gelmektedir. Örneğin bir kişi bir adamdan 10 kilogram ağırlığında buğday ödünç alsa, daha iyisiyle geri ödemesi caiz olur. Ancak aynı 10 kilogram ağırlığında buğday olması gerekir. Yine örneğin on sâ pirinç ödünç alsa, onu daha iyi bir pirinçle geri ödemesi caiz olur. Ancak aynı kiloda, yani on sâ olması gerekir. Ayrıca bir koyun ödünç alsa, onu daha iyi bir koyunla geri ödemesi caiz olur. Ancak iki koyun şeklinde olmaz... En güzel şekilde ödemek işte budur. Ancak ağırlık, kilo veya adette fazlalık olmaz.

Binaenaleyh daha önceki cevabımızda geçen Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in hadisinden anlaşılan budur ve metni de şudur:

Ebu Râfi'nin şöyle dediği rivayet edilmiştir: **اسْتَسْلَفَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَكْرًا فَجَاءَتْهُ إِبِلٌ مِنْ الصَّدَقَةِ فَأَمَرَ نَبِيَّ أَنْ أَقْضِيَ الرَّجُلَ بَكْرَهُ فَقُلْتُ لَمْ أَجِدْ فِي الْإِبِلِ إِلَّا جَمَلًا خِيَارًا رَبَاعِيًا فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَعْطِهِ إِيَّاهُ فَإِنَّ خِيَارَ النَّاسِ أَحْسَنُهُمْ قَضَاءً** **Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem, genç bir deveyi ödünç**

almıştı. (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'e zekât develeri gelince, bana o adamın genç devesini vermeme emretti. Ben, develerin arasında dört yaşındaki güzel ve değerli develerden başka bir deve bulamadığımı söyledim. Bunun üzerine Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle dedi: “Onu ver. Zira insanların en hayırlısı, borcunu en güzel şekilde ödeyendir.” [Ebu Davud ve diğerleri rivayet etmiştir.]

Yani ödünç almış olduğu deveden daha iyi ve daha güzel olan deveyi geri vermiştir. Ancak aynı sayıda, yani bir deve olarak ödemiştir.

Bu, örneğin bir ton demir ödünç alan birinin bunu bir buçuk ton olarak geri vermesinin caiz olmadığı, bilakis aynı ağırlıkta olması gerektiği şeklindeki cevabımızda geçmektedir.

Sonuç olarak en güzel şekilde ödemek ağırlık kilo ve sayıdaki fazlalık anlamına gelmez. Bilakis aynı ağırlık, aynı kilo ve aynı adette olmalıdır. Ancak borç alan bir kişi, borç verenin bir şartı olmaksızın daha iyisiyle ödemek isterse daha iyi türden olması caiz olur. Çünkü Rasul Sallallahu Aleyhi ve Sellem, ödünç verenin bir şartı olmaksızın daha güzeli ve daha iyisiyle ödemiştir.

İktisadi Nizam Kitabı'nın faiz bölümünde şöyle geçmektedir:

(Borca gelince; hem bu altı sınıf, hem diğerleri hem de sahip olunan her şey için caiz olup onun mülkiyetten çıkarılması helal olur. Dolayısıyla bir menfaat (kâr) getirmediği faize girmez. Zira Haris İbn Ebi Usame Ali Radıyallahu Anhu'nun hadisinden şu lafzı rivayet etmiştir: **“Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem, menfaat (kâr) getiren borcu yasaklamıştır.”** Şu rivayet de vardır: **“Menfaat (kâr) getiren her borç faizdir.”** Ancak bundan, bir fazlalık olmaksızın borcun en güzel şekilde ödenmesi istisna edilmiştir. Zira Ebu Davud, Ebi Rafi'nin şöyle dediğini tahrir etmiştir: استسلف رسول الله صلى الله عليه وسلم بكرة فجاءته إبل الصدقة فأمرني أن أقضي الرجل بكرة فقلت لم أجد في الإبل إلا أن النبي صلى الله عليه وسلم نهى عن قرض جر منفعة **“Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem, genç bir deveyi ödünç almıştı. (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'e zekât develeri gelince, bana o adamın genç devesini vermeme emretti. Ben, develerin arasında dört yaşındaki güzel ve değerli develerden başka bir deve bulamadığımı söyledim. Bunun üzerine (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şöyle dedi: “Onu ver. Zira insanların en hayırlısı, borcunu en güzel şekilde ödeyendir.”**)

Hibe ve hediye caizdir denilmez. Dolayısıyla şayet borç, bir şart olmaksızın gönül rızasıyla ağırlık, sayı veya kilo olarak daha fazlasıyla ödenirse caiz olur. Bu şekilde denilmez. Çünkü bu, şayet borç konusuyla bağlantılı olmazsa caiz olur. Ancak buradaki fazlalık, borçtan dolayı olmaktadır. Dolayısıyla bu, bir menfaati (kârı) içermektedir. Nitekim Haris İbn Ebi Usame Ali Radıyallahu Anhu'nun hadisinden şu lafzı rivayet etmiştir: **“Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem, menfaat (kâr) getiren borcu yasaklamıştır.”** Şu rivayet de vardır: **“Menfaat (kâr) getiren her borç faizdir.”**

Aynı şekilde türün en güzeli de menfaattir denilmez. Böyle denilmez. Çünkü Rasul Sallallahu Aleyhi ve Sellem, bunu caiz kılmış ve yukarıdaki Ebu Râfi'nin hadisinde geçtiği gibi bunu en güzel şekilde ödemedi saymıştır.

Umarım bu kadar yeterli olmuştur Allah'ın izniyle.

Kardeşiniz

Ata İbn Halil Ebu Raşta

H. 05 Şaban 1439

M. 21/04/2018

Cevaba, emirin aşağıdaki web sitesinden bağlanabilirsiniz:

<http://archive.hizb-ut-tahrir.info/arabic/index.php/HTAmeer/QAsingle/3867/>